

PAULINA MARCINEK

KOMPETENCJE STRAŻY MIEJSKIEJ
A BEZPIECZEŃSTWO W MIEŚCIE NA
PRZYKŁADZIE MIASTA DĘBICA

ABSTRAKT

W niniejszej artykule zaprezentowano zasady funkcjonowania Straży Miejskiej, zarówno na szczeblu ogólnokrajowym, jak i lokalnym - w mieście. Dodatkowo skupiono się na jej działalności i sposobach zapewniania bezpieczeństwa na terenie wybranego miasta. Analiza zdobytych materiałów, pozwoliła uzyskać informacje potwierdzające skuteczność działań Straży Miejskiej. Jej kompetencje odgrywają bardzo ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego we współczesnych czasach.

Słowa kluczowe: Straż Miejska, Dębica, kompetencje, bezpieczeństwo

ABSTRACT

In this work there is presented the functioning of the Municipal Police, both at the national and local level - in Dębica. It concentrates on principles of organizations, tasks, as well as entitlement of Municipal Police. Moreover, it concentrates on its activity and methods of assuring safety in the area of the concrete city. The analysis of earned material, has allowed to get informations

confirming the effectiveness of operation the Municipal Police. Nowadays, competences play important role in affirmation of safety and in public order.

Keywords: Municipal Police, Dębica, competences, safety

Współczesna straż gminna (miejska) powstała w Polsce 1991 roku. Na mocy przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obowiązkiem gmin zostało zaspakajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, w tym utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.¹ Podstawa prawna tworzenia straży gminnych wynikała z ustawy o Policji.² Art. 23 ustęp 1 cytowanej ustawy mówił, że „burmistrzowie i prezydenci miast mogą w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych tworzyć umundurowane strażę miejskie”. W art. 24 cytowanej ustawy stwierdzono, że zakres zadań, obowiązków i uprawnień straży miejskich określi statut nadany przez burmistrza lub prezydenta miasta w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.³

Formacja ta, posiada jednak wielowiekową tradycję. Początkowo nosiła różne nazwy, np. Policja Muncypalna.⁴ W poszczególnych częściach kraju odmienne były także składniki umundurowania strażników, a także wygląd legitymacji służbowych. Wszelkie te rozbieżności (poza wyglądem pojazdów służbowych) zunifikowała ustawa o strażach gminnych⁵ z 29 sierpnia 1997 roku.⁶

Początków tej formacji szukać należy natomiast w okresie monarchii stanowej, gdy powstały w Polsce „niepaństwowe” przedsięwzięcia w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego na szczeblu lokalnym, związane z pozycją i rolą miast. Swoją początek miały wówczas rady miejskie z burmistrzem na czele, które zaczęły przejmować niektóre dotychczasowe funkcje wójtowskie. Do ich kompetencji należały także sprawy związane z utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku w mieście. W większych miastach, organem wykonawczym burmistrza i rady miejskiej w tym zakresie był hutman ratusz-

1 Historia straży. Straży miejskie od średniowiecza do początku XXI wieku, [w:] http://www.sm.myslowice.pl/?page_id=165 [data odczytu: 16.01.2013 r.].

2 Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179).

3 Ibidem.

4 *Ustawa o strażach gminnych*, [w:] <http://www.sm.poznan.pl/mim/straz/ustawa-o-strazach-gminnych,p,2322,21308.html> [data odczytu: 11.12.2013r.].

5 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o strażach gminnych (Dz.U.2013 nr 0 poz. 1383).

6 *Ustawa o strażach gminnych*, [w:] <http://www.sm.poznan.pl/mim/straz/ustawa-o-strazach-gminnych,p,2322,21308.html> [data odczytu: 11.12.2013r.].

ny, pełniący funkcję naczelnika straży miejskiej.⁷ Strażnicy Miejscy, a zwłaszcza hutman, odpowiadali za utrzymanie porządku między mieszkańcami, chwywanie i wyznaczanie kar wobec złoczyńców, strzeżenie więzień i bram miejskich. Ich odpowiedzialność dotyczyła także dbania o czystość w mieście, przestrzegania zakazu sprzedaży w niedziele i święta, zabezpieczenia przed ogniem, dokonywania obchodu ulic miasta o godzinie 22.00 oraz całonocnego czuwania w ratuszu. Ogólnie można stwierdzić, że obowiązki Straży Miejskiej związane były głównie z utrzymaniem codziennego ładu i porządku w obrębie miasta, przede wszystkim w porze nocnej.⁸ O liczebności tej służby decydowała zarówno zasobność kasy miejskiej, jak i istniejące zapotrzebowanie na jej usługi. Dlatego też liczebność w różnych miastach wahała się od kilku do kilkudziesięciu strażników. Przykładowo w Krakowie, w wieku XVIII zatrudnionych było 15 strażników, którzy podporządkowani byli specjalnym naczelnikom, zwanym dziesiętnikami. W późniejszym okresie Straż Miejska utraciła niestety swoje pierwotne znaczenie i funkcje, a w konsekwencji zniknęła zupełnie z katalogu służb miejskich.⁹

Z pomysłem ponownego powołania straży miejskich wyszli samorządowcy, zrzeszeni w Związku Miast Polskich. Jej funkcją miało być zapewnienie porządku w mieście oraz odciążenie w tym względzie policji od niektórych spraw. Uchwalenie ustawy o strażach gminnych w 1997 roku spowodowało, że stały się one nową dynamicznie rozwijającą się w Polsce formacją, traktowaną od tej pory jako instytucję samorządową, a nie policyjną.¹⁰

W tym miejscu należy także stwierdzić, iż historia tej służby nie doczekała się dotychczas całościowego opracowania. Zagadnienie to było poruszane głównie na marginesie badań nad funkcjonowaniem i historią samorządów, sądownictwem, prawem czy ekonomią poszczególnych miast.¹¹

STRUKTURA ORGANIZACJI

Strukturę organizacyjną straży, jako jednostki organizacyjnej gminy, określa regulamin straży wypracowany przez wójta, burmistrza (prezydenta) miasta.

7 Zob. M. Mączyński, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce przedrozbiorowej*, [w:] Czapska J., Krupiarz W. (red.), *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, Warszawa 1999, s. 45.

8 Ibidem, s. 47 – 48.

9 Ibidem.

10 Ibidem, s. 52.

11 Zob. J. Suproniuk, *Policja miejska i przepisy policyjne w Polsce XIII–XVI w.*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 66, 2006, s. 85.

Szczegółową strukturę organizacyjną wyznaczać może regulamin straży nadawany przez radę gminy. W formacji tej „ustanawia się stanowiska strażnicze:

- aplikanta,
- młodszego strażnika,
- strażnika,
- starszego strażnika,
- młodszego specjalisty,
- specjalisty,
- starszego specjalisty,
- młodszego inspektora,
- inspektora,
- starszego inspektora,
- zastępcy kierownika,
- kierownika,
- zastępcy naczelnika,
- zastępcy komendanta,
- komendanta.”¹²

NADZÓR I KIEROWNICTWO

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, strażą kieruje komendant, który zatrudniany jest przez wójta, burmistrza (prezydenta miasta) na podstawie umowy o pracę, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego Policji. Przełożonym Komendanta jest wójt, burmistrz (prezydent miasta).¹³

Komendant Straży jest natomiast bezpośrednim przełożonym pracowników Straży i wyznacza szczegółowe zakresy czynności na odpowiednich stanowiskach, a także sposób ich wykonywania.

Wśród zadań komendanta wymienia się „w szczególności:

- organizowanie pracy Straży,
- rozpatrywanie spraw zastrzeżonych do osobistej aprobaty i podejmowanie w tym zakresie decyzji,
- przedstawianie propozycji o zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników Straży,

¹² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 779, z późn. zm.), dz.cyt.

¹³ Ibidem.

- organizowanie współpracy z innymi służbami działającymi na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- dysponowanie finansami Straży w granicach określonych uchwałą budżetową Rady Miasta,
- sprawowanie ogólnego nadzoru nad prawidłowością pełnienia służby przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej,
- przedkładanie organom miasta sprawozdań i informacji.”¹⁴

Ważną funkcją komendanta jest ponadto reprezentowanie Straży miejskiej na zewnątrz. Podpisuje on także wszelką korespondencję, a w trakcie jego nieobecności osoba upoważniona przez burmistrza. W czynnościach należących do kompetencji komendanta, zastąpić może go wyznaczony funkcjonariusz Straży.

ZADANIA STRAŻY MIEJSKIEJ

Straż Miejska wykonuje zadania w obszarze ochrony porządku publicznego, jakie wynikają z ustaw i aktów prawa miejscowego.¹⁵

Zgodnie z art. 11 ustawy, do zadań straży należy w szczególności:¹⁶

- zapewnienie spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- ochrona porządku i kontrola ruchu drogowego – na podstawie przepisów o ruchu drogowym,
- współpraca z właściwymi podmiotami w aspekcie ratowania życia i zdrowia obywateli, usuwania awarii technicznych, a także skutków klęsk żywiołowych czy miejscowych zagrożeń,
- monitorowanie miejsca przestępstwa, katastrofy bądź innego podobnego wydarzenia, jak i miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed osobami postronnymi lub przed zniszczeniem śladów i dowodów (dopóki właściwe służby nie przybędą) oraz a także ustalenie świadków zdarzenia, gdy istnieje taka możliwość,
- zapewnienie ochrony obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w celu utrzymania porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,

¹⁴ Ibidem, dz. cyt.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień bądź miejsca ich zamieszkania w sytuacji, gdy osoby te poprzez swoje zachowanie dają powód do zgorznięcia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających życiu lub zdrowiu,

- przekazywanie informacji społeczności lokalnej o stanie i typach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w inicjatywach mających na celu profilaktykę popełniania przestępstw i wykroczeń oraz zjawisk kryminogennych, a także współpraca w tym zakresie z jednostkami organów państwowych, samorządowych i organizacjami społecznymi,

- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych bądź wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

UPRAWNIENIA I OBOWIĄZKI STRAŻY MIEJSKIEJ

Ustawa o strażach gminnych stanowi także, iż strażnik podczas wykonywania ustawowych zadań, ma prawo do:

- udzielania pouczeń, zwracania uwagi, ostrzegania bądź stosowania innych środków oddziaływania wychowawczego,

- sprawdzania osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości,

- ujęcia jednostek, które w oczywisty sposób stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia ludzkiego i mienia oraz doprowadzenia ich do najbliższej jednostki Policji,

- przeprowadzania kontroli osobistej, przeglądania zawartości podręcznych bagaży osoby, np. w sytuacji uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary,

- nakładania mandatów za wykroczenia określone w przepisach,

- przeprowadzania czynności wyjaśniających, kierowania wniosków o ukaranie do sądu, oskarżania przed sądem i wnoszenia środków odwoławczych,

- usuwania pojazdów, ich unieruchamiania przez blokowanie kół zgodnie z przepisami o ruchu drogowym,

- wydawania poleceń,

- domagania się niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych,

- zwracania się (w nagłych przypadkach) o pomoc do jednostek gospodarczych, które prowadzą działalność w zakresie użyteczności publicznej, organizacji społecznych jak, a także do każdej osoby.

Ustawa wskazuje ponadto, że formacja ta powinna spełniać służebną rolę wobec społeczności lokalnej, poprzez wykonywanie swych zadań z poszanowaniem godności i praw obywateli.¹⁷

W związku z wykonywaniem czynności służbowych strażnik korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Może on stosować środki przymusu bezpośredniego wobec osób uniemożliwiających wykonywanie przez niego zadań określonych w ustawie. Do środków przymusu bezpośredniego zalicza się:

- siłę fizyczną w postaci chwytów obezwładniających oraz innych technik obrony,
- kajdanki,
- pałki obronne wielofunkcyjne,
- psy obronne i konie służbowe,
- przedmioty, których przeznaczeniem jest obezwładnianie osób za pomocą energii elektrycznej, na które jest wymagane pozwolenie na broń,
- ręczne miotacze gazu.

Istotne jest to, że strażnik może stosować jedynie środki, które odpowiadają potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji oraz są niezbędne w drodze podporządkowania się wydanym poleceniom. Powinny być one stosowane w sposób najmniej naruszający dobra osobiste danej jednostki osoby.

Ustawa określa także obowiązki strażników. Należą do nich:

- „przestrzeganie prawa, rzetelne, bezstronne i terminowe wykonywanie poleceń przełożonych,
- poszanowanie powagi, honoru, godności obywateli i własnej,
- zachowanie tajemnicy państwowej i służbowej,
- podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia,
- a także w wypadku naruszenia dóbr osobistych ludzi,
- zachowanie uprzejmości i życzliwości w kontaktach z obywatelami, przełożonymi, podwładnymi i współpracownikami,
- stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych,
- zachowanie się z godnością w czasie pracy i poza nią.”¹⁸

Uprawnieniem strażników jest także możliwość zrzeszania się w związkach zawodowych, bez prawa do strajku. Nie może natomiast być członkiem partii

17 Ibidem.

18 Ibidem, dz.cyt.

politycznej oraz nie może bez zezwolenia komendanta podejmować innego zajęcia zarobkowego.¹⁹

DZIAŁALNOŚĆ STRAŻY MIEJSKIEJ NA TERENIE MIASTA DĘBICA

Straż Miejska w Dębicy jest komórką organizacyjną Urzędu Miasta w Dębicy. Jest to umundurowana formacja utworzona Uchwałą Rady Miejskiej Nr IX/40/91 z dnia 3 października 1991 r. w celu ochrony porządku publicznego na terenie Gminy Miasta Dębica.²⁰ Funkcjonuje na podstawie Ustawy z dn. 29.08.1997r. o strażach gminnych.²¹

Nadzór nad działalnością tej jednostki sprawuje Burmistrz Miasta Dębicy lub wyznaczony przez niego Zastępca Burmistrza. Natomiast w zakresie fachowym, funkcję tę pełni Wojewoda Podkarpacki, poprzez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie.²²

Obszarem działania Straży jest obszar administracyjny miasta Dębica oraz tereny, do których miasto posiada tytuł prawny.

Obecnie komendantem Straży Miejskiej w Dębicy jest mgr Sylwester Bieszczad, będący strażnikiem miejskim od roku 1992, który uprzednio sprawował funkcje szefa dębickich strażników. Jego nominacja uważana była za umocnienie funkcjonowania Straży Miejskiej. Przed objęciem nowego stanowiska konieczne było uzyskanie pozytywnej opinii Wojewódzkiego Komendanta Policji.²³

EWIDENCJA WYNIKÓW DZIAŁAŃ STRAŻY MIEJSKIEJ W DĘBICY

Obowiązkiem straży miejskich jest prowadzenie ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży.²⁴ Wzór ewidencji przedstawiony w roz-

19 Ibidem.

20 *Samorząd/Strażmiejska*[w:]<http://www.debica.pl/index.php?strona=urząd&podstrona=13> [data odczytu: 10.12.2013 r.].

21 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 779, z późn. zm.).

22 *Samorząd/Strażmiejska*[w:]<http://www.debica.pl/index.php?strona=urząd&podstrona=13> [data odczytu: 10.12.2013 r.].

23 *Mianowanie komendanta Straży Miejskiej*, [w:]http://www.debica.pl/index.php?strona=aktualnosc&cid_wydarzenia=931 [data odczytu: 07.01.2014 r.]

24 Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez straże gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży (Dz.U. 2013 nr 0 poz. 639).

porządzeniu przez Ministra Spraw Wewnętrznych składa się z trzech części. W pierwszej z nich – ewidencji etatów, podaje się liczbę etatów na poszczególnych stanowiskach – poczynając od komendanta, przez strażników, stanowiska urzędnicze, pomocnicze i obsługę. Druga odnosi się do wyposażenia. Określa się tutaj czym dysponuje straż w zakresie pojazdów, fotoradarów, psów służbowych, kajdanek, pałek czy broni palnej. Trzecia część rejestruje wyniki działań straży.

Informacje zawarte w ewidencji mogą stanowić podstawę do oceny działalności całej straży w danej gminie. Prezydent lub rada, decydując o liczbie etatów, jakimi straż może dysponować w danym roku oraz jej budżecie mogą opierać się na informacjach zawartych w takiej ewidencji. Dane z ewidencji przekazywane są właściwemu terytorialnie komendantowi wojewódzkiemu policji do 31 stycznia każdego roku. Dodatkowo, trafiają do wojewody, a za jego pośrednictwem do ministra spraw wewnętrznych. W konsekwencji, mogą być podstawą przy opiniowaniu zasadności decyzji rady o zlikwidowaniu straży gminnej (miejskiej). Ewidencja nie ma natomiast na celu oceny pracy poszczególnych strażników, ponieważ nie ewidencjonuje wyników pracy poszczególnych jednostek.²⁵

Część dotycząca ewidencji wyników działań Straży Miejskiej prowadzi się w oparciu o dane liczbowe, a w przypadku mandatów karnych – zarówno w oparciu o dane liczbowe, jak i kwotowe, za okres od dnia 1 stycznia do dnia aktualizacji w danym roku. Informacje te aktualizowane są na bieżąco, minimum raz na pół roku – zgodnie ze stanem na dzień 30 czerwca i 31 grudnia. W dziale tym zamieszcza się dane odnośnie rodzajów wykroczeń zawartych w:

- Ustawie – Kodeks wykroczeń;
- Przepisach wprowadzających Kodeks pracy;
- Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych;
- Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;
- Ustawie o ochronie zwierząt;
- Ustawie o odpadach;
- Ustawie – Prawo ochrony środowiska;
- Ustawie – Prawo o miarach;
- Ustawie – Prawo wodne;

25 M. Cyrankiewicz, *Ile nas kosztuje gminny mandat*, <http://prawo.rp.pl/artykul/838079.html> [data odczytu: 10.12.2013 r.].

- Ustawie o publicznym transporcie drogowym;
- Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- Ustawie o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- Ustawie o ochronie przyrody;
- Ustawie o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji;
- Ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych;
- Ustawie o zużytych sprzęcie;
- Ustawie o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym;
- Ustawie o bateriach i akumulatorach;
- Ustawie – Kodeks wyborczy;
- Aktach prawa miejscowego (przepisy porządkowe);
- Innych.²⁶

Z danych otrzymanych od Komendanta Straży Miejskiej w Dębicy dotyczących ewidencji wyników działań Straży Miejskiej w Dębicy wynika, iż najwięcej działań Straży Miejskiej dotyczyło wykroczeń zawartych w Kodeksie wykroczeń,²⁷ następnie w Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi²⁸ oraz w Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,²⁹ której treść wygasła 28.11.2013 r.

Dane z roku 2011 prezentują się następująco:

- wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu: 87 pouczeń (zwróceń uwagi, ostrzeżeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego); 7 mandatów na kwotę 2000zł oraz 1 wniosek do Sądu;
- wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym: 7 mandatów na kwotę 1500zł;
- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia: 35 pouczeń (zwróceń uwagi, ostrzeżeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego); 2 mandaty na kwotę 100 zł oraz 3 wnioski do Sądu;

26 Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez strażę gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży (Dz.U. 2013 nr 0 poz. 639).

27 Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 1971 nr 12 poz. 114).

28 Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 1982 nr 35 poz. 230).

29 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lutego 2012 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2012 poz. 391).

- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji: 911 pouczeń (zwróceń uwagi, ostrzeżeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego); 201 mandaty na kwotę 28150 zł oraz 21 wniosków do Sądu;

- wykroczenia przeciwko osobie, zdrowiu i mieniu: 15 pouczeń, 1 mandat na kwotę 20zł;

- wykroczenia przeciwko interesom konsumentów: 12 pouczeń;

- wykroczenia przeciwko obyczajowości publicznej: 56 pouczeń, 12 mandatów na kwotę 1600zł, 1 wniosek do Sądu;

- wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego: 30 pouczeń, 11 mandatów na kwotę 1220 zł, 1 wniosek do Sądu.

Zatem ogólna liczba wszystkich działań w oparciu o Kodeks wykroczeń w 2011 r. wynosi 1422.

W zakresie czynności związanych z innymi aktami prawnymi wygląda to następująco:

- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi: 459 pouczeń, 107 mandatów na kwotę 10700 zł, 9 wniosków do Sądu;

- Ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych: 28 pouczeń, 11 mandatów na kwotę 950 zł;

- Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach: 154 pouczenia, 10 mandatów na kwotę 900 zł;

- Akty prawa miejscowego (przepisy porządkowe): 122 pouczenia, 3 mandaty na kwotę 250 zł.

Ponadto, strażnicy w roku 2011 zabezpieczyli 91 miejsc przestępstw, katastrof czy innych podobnych zdarzeń lub miejsc zagrożonych takim zdarzeniem oraz ujęli i przekazali Policji 6 osób (w tym 2 – och sprawców przestępstw).

Jeśli chodzi o przestrzeganie ustawy antynikotynowej, to działania Straży Miejska razem z Policją na terenie miasta mają duże znaczenie. Ustawa antynikotynowa³⁰, która weszła w życie w listopadzie 2010 r. zabrania palenia papierosów w miejscach publicznych, m.in. w szkołach, zakładach opieki zdrowotnej, parkach, obiektach sportowych. Natomiast w barach, pubach czy restauracjach można zapalić lecz wyłącznie w specjalnie wydzielonych pomieszczeniach. Za nieprzestrzeganie zakazu grozi mandat w wysokości nawet 500 złotych. Grzywny nakładane przez straż miejską wynoszą zazwyczaj oko-

30 Ustawa z dnia 8 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ustawę o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. 2010 nr 81 poz. 529).

ło 50 zł. i stanowią przestrożę dla osób, bagatelizujących przepisy. W ostatnim kwartale roku 2011, straż wypisała 11 mandatów na kwotę 950 zł., zaś w 22 sytuacjach zakończyło się na upomnieniu i pouczeniu. Przepisy są surowo egzekwowane przez funkcjonariuszy również w związku z prowadzoną w Dębicy kampanią „Odświeżamy nasze miasto”, którą zapoczątkowała Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna. W ramach tej akcji, strażnicy dokonali kontroli zwłaszcza wokół szkół i placów zabaw.³¹

Odnośnie danych z roku 2012 prezentują się one nieco inaczej:

- wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu: 123 pouczeń (zwróceń uwagi, ostrzeżeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego); 3 mandaty na kwotę 600zł oraz 1 wniosek do Sądu;

- wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym: 3 mandaty na kwotę 1200zł;

- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia: 49 pouczeń (zwróceń uwagi, ostrzeżeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego); 2 mandaty na kwotę 200 zł;

- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji: 1039 pouczeń (zwróceń uwagi, ostrzeżeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego); 122 mandaty na kwotę 12820 zł oraz 17 wniosków do Sądu;

- wykroczenia przeciwko zdrowiu: 3 pouczenia, 1 mandat na kwotę 50 zł, 2 wnioski do Sądu;

- wykroczenia przeciwko interesom konsumentów: 2 pouczenia;

- wykroczenia przeciwko obyczajowości publicznej: 16 pouczeń, 10 mandatów na kwotę 1000zł, 8 wniosków do Sądu;

- wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego: 43 pouczeń, 7 mandatów na kwotę 940zł, 1 wniosek do Sądu;

- szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe: 1 pouczenie.

Zatem ogólna liczba wszystkich działań w oparciu o „Kodeks wykroczeń” w 2012 r. wynosi 1446.

W zakresie czynności związanych z innymi aktami prawnymi wygląda to następująco:

- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi: 600 pouczeń, 162 mandaty na kwotę 16200 zł, 19 wniosków do Sądu;

31 Zob. Kruszyńska – Idzior, *50 mandatów dla palaczy*, [w:] <http://debica24.eu/a/15-mandatow-dla-palaczy> (data odczytu: 17.12.2013 r.).

- Ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych: 52 pouczenia, 12 mandatów na kwotę 650 zł, 2 wnioski do Sądu;

- Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach: 504 pouczenia, 2 mandaty na kwotę 200 zł, 2 wnioski do Sądu;

- Akty prawa miejscowego (przepisy porządkowe): 57 pouczeń.

Ponadto, strażnicy w roku 2012 zabezpieczyli 105 miejsc przestępstw, katastrof czy innych podobnych zdarzeń lub miejsc zagrożonych takim zdarzeniem oraz ujęli i przekazali Policji 8 osób.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż ogólna liczba przedsięwzięć Straży w Dębicy znacząco wzrosła w roku 2012 w porównaniu do roku 2011 – z 2325 interwencji do 2875 interwencji. W 2011 r. zostało użytych 1909 środków oddziaływania wychowawczego, udzielono 380 mandatów o łącznej sumie 47390 zł. oraz 36 spraw skierowano do Sądu. Natomiast w roku 2012 liczba środków oddziaływania wychowawczego wynosiła 2499, udzielono 324 mandatów o łącznej sumie 33860 zł oraz 52 sprawy skierowano do Sądu.

SPRAWOZDANIA ZA ROK 2011 I 2012

W sprawozdaniach rocznych Komendanta Straży Miejskiej w Dębicy, zarówno za rok 2011, jak i rok 2012 zostały zawarte informacje odnośnie:

- liczby zatrudnionych strażników w danym roku;
- charakteru współdziałania Straży z Policją;
- współpracy z innymi wydziałami Urzędu Miasta Dębica oraz jednostkami organizacyjnymi Gminy Miasta Dębica;
- liczby wykonanych konwojów dokumentów, przedmiotów wartościowych i wartości pieniężnych;
- liczby i charakteru przeprowadzonych interwencji.

Jeśli chodzi o liczbę strażników w dniu 01.01.2011 r. to wynosiła ona 19 jednostek (18 strażników + komendant), jednak w ciągu roku został rozwiązany stosunek pracy z trzema z nich. Zatem w styczniu 2012 r. zatrudnionych było 16 strażników, a na koniec tego roku liczba ta zmniejszyła się o 1 osobę.

W celu realizacji swych podstawowych zadań wynikających z art. 11 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Straż Miejska współpracowała z Policją. Porozumienie w sprawie form i sposobów kooperacji zostało podpisane między Burmistrzem Miasta Dębicy i Komendantem Powiatowym Policji w Dębicy dnia 12 kwietnia 2005 r. Na jego podstawie tworzone

były wspólne służby patrolowe (policjant + strażnik) w piątki, soboty i niedziele w godz. 21:00 – 05:00. Patrole te realizowały zadania związane głównie z zapewnieniem bezpieczeństwa, ochroną spokoju i porządku publicznego na terenie miasta. Współpraca polegała również na wzajemnym zabezpieczaniu zgromadzeń i imprez o charakterze masowym oraz miejsc zdarzeń i wypadków. Wspólne inicjatywy to m.in.:

- „Akcja Znicz” - 1 listopada;
- zabezpieczenie przemarszów 11 listopada;
- obchody Święta 3 – go Maja;
- zabezpieczenie imprezy rowerowej „Bicyklomania”;
- zabezpieczenie przejazdu motocyklistów ulicami miasta.

Ogólna liczba wspólnych przedsięwzięć wyniosła w roku 2011 – 139, zaś w roku 2012 zmalała o ponad połowę – do 62 działań.

Niewielka różnica z roku na rok nastąpiła natomiast w przypadku przeprowadzonych konwojów dokumentów, przedmiotów wartościowych i wartości pieniężnych na potrzeby miasta. W roku 2011 wykonano ich 532, a roku 2012 – 543.

Rozpatrując liczbę przeprowadzonych interwencji, to w 2012 r. było ich o 592 więcej, niż w roku poprzednim.

W roku 2011 strażnicy dokonali 2331 interwencji, z czego:

- pouczono: 1909 osób;
- ukarano mandatami karnymi: 380 osób;
- przekazano Komendzie Powiatowej Policji w Dębicy celem dalszych czynności: 6 osób;
- skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego w Dębicy: 36 osób;
- doprowadzono osoby nietrzeźwe do Komendy Powiatowej Policji lub miejsca zamieszkania: 20 osób.

W roku 2012 liczba ta wyniosła 2923 interwencji, z czego:

- pouczono: 2499 osób;
- ukarano mandatami karnymi: 324 osoby;
- przekazano Komendzie Powiatowej Policji w Dębicy celem dalszych czynności: 8 osób;
- skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego w Dębicy: 52 osoby;
- doprowadzono osoby nietrzeźwe do Komendy Powiatowej Policji lub miejsca zamieszkania: 40 osób.

Widać zatem dużą różnicę w ilości tego typu działań przeprowadzonych przez Straż Miejską w Dębicy między rokiem 2011, a rokiem 2012. Może to wskazywać zarówno na wzrost skuteczności w walce o zapewnienie bezpieczeństwa na terenie miasta. Jednak z drugiej strony, dane te mogą oznaczać większą konieczność interwencji, spowodowaną wzrostem negatywnych zachowań mieszkańców.

BIBLIOGRAFIA

Wydawnictwa zwarte

1. Borowska P.A., *Zasoby infrastruktury etycznej*, [w:] *Nauka administracji*, (red.) B. Kudrycka., B.G. Peters, P.J. Suwaj Warszawa 2009.
2. Drucker P.F., *Mysli przewodnie Druckera*, Wydawnictwo MT Biznes, Warszawa 2002.
3. Itrich – Drabek J., *Etyka w administracji i życiu zawodowym*, [w:] *Etyka w życiu publicznym*, (red.) S. Sowiński, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012.
4. Lazari I.– Pawłowska, *Etyki zawodowe jako role społeczne*, [w:] A.Sarapata (red.) *Etyka zawodowa*, Warszawa 1971.
5. Mączyński M., *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce przedrozbiorowej*, [w:] *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych* (red.) Czapska J., Krupiarz W., Warszawa 1999.
6. Myśliwiec G, *Zarys etyki gospodarczej i zawodowej*, AlmaMer Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2007.
7. Ossowska M., *Podstawy nauki o moralności*, PWN, Warszawa 1966.
8. Pietrasiński Z, *Mądrość, czyli świetne wyposażenie umysłu*, Warszawa 2001, [w:] *Etos urzędnika*, (red.) D. Bąk, Wydawnictwo WAIP, Warszawa 2007.
9. *Prawa człowieka a policja. Wybór dokumentów Rady Europy i ONZ*, (red.) A. Rzepliński, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 1992.
10. Russ J., *Współczesna myśl etyczna*, PAX, Warszawa 2006.
11. Sułek M, Świniarski J., *Etyka jako filozofia dobrego działania zawodowego*, Bellona, Warszawa 2001.
12. Styczeń T, *ABC etyki*, Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1983.
13. Suwaj P.J., *Etyka i świadomość zagrożeń korupcyjnych*, FRDL, Warszawa 2011.
14. Wiszowaty E., *Etyka w policji. Miedzy prawem, moralnością i skutecznością*, Oficyna Wydawnicza Łośgraf, Warszawa 2011.

Wydawnictwa ciągłe

1. Suproniuk J., *Policja miejska i przepisy policyjne w Polsce XIII–XVI w.*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, 2006, nr 66.
2. Środa M., *Etyka zawodowa*, „Wiedza i życie” 1995, nr 12.

Akty prawne

1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez straże gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży (Dz.U. 2009 nr 196 poz. 1520).
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 listopada 2003r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy są uprawnieni do nakładania grzywnen w drodze mandatu karnego (Dz.U. 2003 nr 208 poz. 2026 z późn. zm.)
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich) (Dz.U. 2009 nr 220 poz. 1731).
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie form współpracy straży gminnej (miejskiej) z Policją oraz sposobu informowania wojewody o tej współpracy (Dz.U. 2009 nr 220 poz. 1732).
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków przydziału, przechowywania i ewidencjonowania broni palnej bojowej i amunicji przez straże gminne (miejskie) (Dz.U. 2004 nr 194 poz. 1999).
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez straże gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży (Dz.U. 2009 nr 196 poz. 1520).
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 listopada 2003r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy są uprawnieni do nakładania grzywnen w drodze mandatu karnego (Dz.U. 2003 nr 208 poz. 2026 z późn. zm.)
8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie form współpracy straży gminnej (miejskiej) z Policją oraz sposobu informowania wojewody o tej współpracy (Dz.U. 2009 nr 220 poz. 1732).

9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności (Dz.U. 2009 nr 220 poz. 1722).
10. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553; sprost. Dz.U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840).
11. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179).
12. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 779, z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2013 nr 0 poz. 628 2013.06.05).

Strony internetowe

1. Akty prawne [w:] <https://www.msw.gov.pl/pl/bezpieczenstwo/bezpieczenstwo-i-porza/straze-gminne-miejskie/8063,Akty-prawne.html> (data odczytu: 6.11.2013 r.).
2. M. Cyrankiewicz, *Ile nas kosztuje gminny mandat*, [w:] <http://prawo.rp.pl/artyk-ul/838079.html> (data odczytu: 10.12.2013 r.).
3. Etyka [w:] http://www.edupedia.pl/words/index/show/493369_slownik_filozo_ficzny-etyka.html (data odczytu: 15.11.2013 r.).
4. *Kodeks Postępowania Funkcjonariuszy Porządku Publicznego*, [w:] http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&ved=0CFEQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.bip.ms.gov.pl%2FData%2FFiles%2F_public%2Fbip%2Fprawa_czl_onz%2Fprawa_czlow_9_un_cac_pl.doc&ei=eQSQUpfVAq3y7AaT84GoAg&usg=AFQjCNFFsSdWlpxm6lOj8RKzJdYuJ2VjPQ&cbvm=bv.56988011,d.ZGU (data odczytu: 16.11.2013 r.).
5. Kremplewski A., *Status prawny funkcjonariusza publicznego. Ochrona i odpowiedzialność*, [w:] http://www.kryminologia.ipsir.uw.edu.pl/b.gruszczynska/phare/assets/man_statusfunk.pdf (data odczytu: 16.11.2013 r.).
6. Kruszyńska – Idzior, *50 mandatów dla palaczy*, [w:] <http://debica24.eu/a/15-mandatow-dla-palaczy> (data odczytu: 17.12.2013 r.).
7. *Mianowanie komendanta Straży Miejskiej*, [w:] http://www.debica.pl/index.php?strona=aktualnosci&id_wydarzenia=931 [data odczytu: 07.01.2014 r.]
8. *Samorząd/ Straż miejska* [w:] <http://www.debica.pl/index.php?strona=urząd&podstrona=13> [data odczytu: 10.12.2013 r.].

9. *Historia straży. Straży miejskie od średniowiecza do początku XXI wieku*, [w:] http://www.sm.myslowice.pl/?page_id=165 [data odczytu: 16.01.2013 r.].
10. *Ustawa o strażach gminnych*, [w:] [<http://www.sm.poznan.pl/mim/straz/ustawa-o-strazach-gminnych,p,2322,21308.html>] [data odczytu: 11.12.2013r.]

Inne źródła

1. Sprawozdanie roczne za 2011 r. Komendanta Miejskiego Straży Miejskiej w Dębicy.
2. Sprawozdanie roczne za 2012 r. Komendanta Miejskiego Straży Miejskiej w Dębicy
3. Uchwała Nr XXVI/344/05 Rady Miejskiej w Dębicy z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie Regulaminu Straży Miejskiej w Dębicy.